

ВІКНО НЕ ВІДКРИВАТИ
ПРАЦЮЄ КОНДИЦІОНЕР

2021 2021 2021 2021

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

INNEHÅLL

Inledning	3-5
Vår verksamhet	
• Opinion	6-9
• Östgruppen i media	9-10
• Östgruppen som expert	10
• Manifestationer och aktioner	11
• Hemsidan och sociala medier	12
• Östpodden och IÖST.NU	13
• ÖST-TV	14
• Östdagar	15-16
• Globala torget	17
• Enskilda seminarier	18-19
• Samarbete med Memorial	20
• Uppstart Ukraina	20-21
Föreningsarbete	
• Årsmötet	22
• Styrelsen	23
• Medlemmar	24
• Personal och kansli	25-26
• Extern utvärdering	26

När dessa rader skrivs – i slutet av mars 2022 – har Rysslands krig mot Ukraina pågått i en månad. Kriget har radikalt ändrat förutsättningarna i hela den region där Östgruppen är verksam. Det gäller förstås även människorättsarbetet i våra fokusländer. Vissa av de frågor som var aktuella under 2021 har idag fått en mindre betydelse, andra har tillkommit. I grunden är dock vårt uppdrag oförändrat och arbetet känns viktigare än någonsin.

Coronapandemin satte sin prägel på verksamheten också under 2021, även om vi mot slutet av året åter kunde genomföra fysiska aktiviteter i en omfattning som under lång tid varit omöjlig. Det var särskilt roligt att kunna välkomna utländska gäster från demokrati- och människorättsrörelsen till våra Östdagar i Stockholm i november. Det tre dagar långa evenemanget blev mycket lyckat och fick väldigt uppskattande omdömen från såväl medverkande gäster som åhörare.

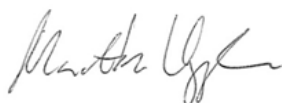
Vi vidareutvecklade vårt koncept under rubriken Öst-TV, och producerade flera filmer och videointervjuer, bland annat en faktaspäckad film om den inskränkta föreningsfriheten i Ryssland, *Utländsk agent*. Vi genomförde också flera webinarier och spelade dessutom in många av programpunkterna på Östdagarna, varefter dessa kunde ses på vår Youtube-kanal.

Under året arbetade vi som vanligt med våra kärnfrågor. Vi bevakade utvecklingen och spred information om människorättsituationen i våra fokusländer. Och vi uppmanade Sveriges regering att prioritera de mänskliga rättigheterna inom utrikespolitiken. Vi ökade våra målgruppers kunskap om Östeuropa och stimulerade samtidigt dessa till engagemang. Den satsning på större närvaro i sociala medier som inleddes under 2020 har fullföljts och lett till positiva resultat i termer av interaktion och engagemang.

Redan tidigare var Östgruppen en etablerad opinionsbildare och kunskapskälla i Östeuroparelaterade frågor i Sverige. Under 2021 har denna position befästs ytterligare. Politiker, massmedier, akademiker och andra aktörer efterfrågade vår kompetens i stor omfattning och frekvens, vilket bland annat resulterade i en lång rad medieinslag och medverkan i andra aktiviteter som seminarier och

rundabordssamtal, jämte återkommande kunskapsförmedling och rådgivning. I juni tilldelades undertecknad branschtidningen Global Bar Magazines utmärkelse "Biståndsdebattens mäktigaste". I första hand bör detta ses som ett bevis på att Östgruppens verksamhet uppfattas som en relevant och angelägen röst i frågor som rör bistånd och utrikespolitik.

På kommande sidor redogör vi mer detaljerat för vårt arbete och vad vi uppnått under 2021. Precis som tidigare har många aktiviteter kunnat genomföras tack vare våra ideellt engagerade medlemmar. Ett stort tack till er alla!

Martin Ugglå, ordförande, Östgruppen

NÅGRA RESULTAT AV ÖSTGRUPPENS ARBETE 2021:

- *Våra kollegor i Östeuropa har fått stöd i sitt viktiga människorättsarbete!*
- *Vår ordförande utsågs till "Biståndsdebattens mäktigaste" av branschtidningen Global Bar Magazine!*
- *Vi befäste vår position som Sveriges ledande aktör när det gäller Belarus!*
- *Vi stärkte vår roll som etablerad aktör i den svenska Rysslandsdiskussionen!*
- *Ryska, belarusiska och ukrainska människorättsförsvarare har fått göra sina röster hörda i Sverige!*
- *Vi har utvecklat nya metoder att nå ut med information och opinionsbildning, särskilt digitalt!*
- *Vi har kraftigt ökat våra målgruppers engagemang via sociala medier!*

Vår verksamhet

Under 2021 arbetade Östgruppen mycket aktivt med opinionsbildning, och precis som tidigare år genomsyrades detta arbete av ambitionen att lyfta människorättsfrågor i det offentliga samtalet och verka för att de får en prioriterad plats på den politiska dagordningen. Därutöver agerade vi aktivt i enskilda aktuella sakfrågor.

Ett kvitto på Östgruppens framgångsrika opinionsarbete fick vi när vår ordförande Martin Uggle i juni tilldelades utmärkelsen "Biståndsdebattens mäktigaste", ett pris som delas ut årligen i regi av branschtidningen Global Bar Magazine.

Pristagaren utsågs via en kombination av presstatistik, jurybedömning och ett röstförfarande hos allmänheten. För oss innebar det ett bevis på att vårt sätt att arbeta med opinionsbildning kring Östeuropa är såväl effektivt som uppskattat.

Bland de konkreta frågor som stod i fokus för Östgruppens opinionsarbete 2021 kan följande nämnas:

Sveriges demokratistöd till Ryssland

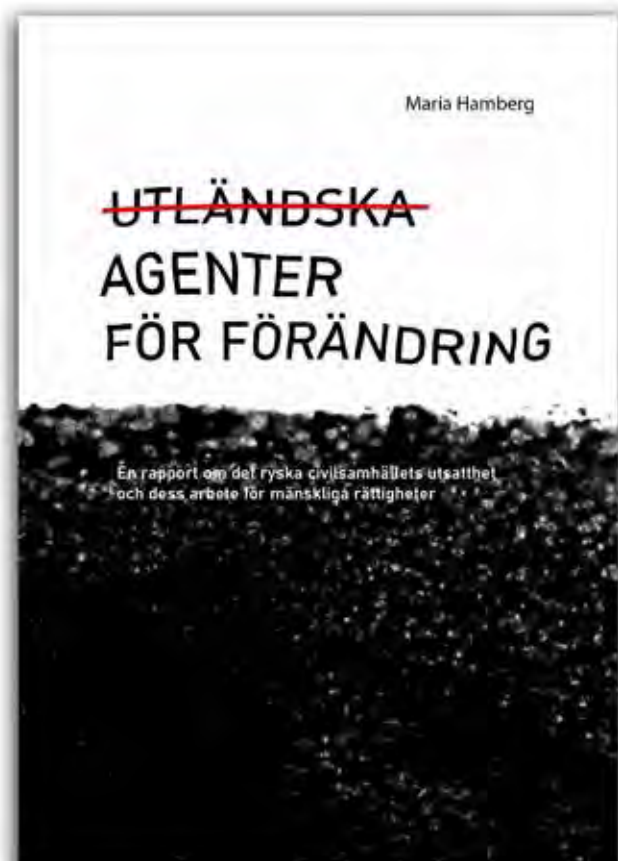
Vi fortsatte vår kamp för ett ökat svenskt demokratistöd till Ryssland och lyfte denna fråga i flera olika sammanhang till exempel via debattinlägg och medverkan i seminariediskussioner, men även i intervjuer i massmedia.

I samband med att en ny svensk biståndsminister utsågs i november skrev vi en debattartikel i Global Bar Magazine där vi uppmanade den nya ministern att öka anslaget till det svenska demokratistödet till Ryssland. Vi påtalade bland annat det beklagliga faktum att det svenska biståndets byråkratiska regelverk omöjliggör regelrätt bistånd till demokratifrämjande insatser i Ryssland, trots att den officiella biståndspolitikerna egentligen bejakar just sådant stöd.

Stöd till politiska fångar i Ryssland

Den mest uppmärksammade politiske fången i Ryssland var utan tvekan Aleksej Navalnyj, som återvände till Ryssland i januari efter att utomlands ha fått vård för det giftattentat han utsattes för hösten 2020. Han fängslades omedelbart vid ankomsten till Moskva, och dömdes senare i en uppenbart politiskt motiverad rättegång till tre och ett halvt års fängelse.

Vi uppmanade bland annat Sveriges utrikesminister att ge uttryckligt stöd till Navalnyj och kräva hans frisläppande. Och vi uppmärksammade återkommande det faktum att ytterligare ett stort antal personer sitter frihetsberövade på uppenbart politiska grunder.

till stöd för dem som stämplats som "utländska agenter" och uppmanat våra makthavare att agera i frågan inom ramen för sina kontakter med Ryssland.

På hösten publicerade vi ännu en skrift i vår rapportserie: *Agenter för förändring* av Maria Hamberg. Mot bakgrund av att den ryska lagstiftningen om "utländska agenter" och "oönskade organisationer" nyligen har vidgats beskrivs här de allt svårare villkoren för människorätts- och demokratiarbetet i Ryssland.

Trots den ökade pressen finns det fortfarande modiga aktörer som är beredda att fortsätta verka. Föreningsfriheten är en nyckelfråga för Östgruppen och redan 2015 publicerade vi rapporten *Utländska agenter* om situationen sådan den var då.

Inskränkt föreningsfrihet i Ryssland

I december kulminerade rättsprocessen mot den anrika ryska människorättsorganisationen Memorial, som bland annat anklagades för brott mot den så kallade agentlagen. Domstolen beslutade att förbjuda Memorial, vilket föranledde protester från hela världen, däribland från Östgruppen.

Vi har också jobbat aktivt med frågan om den så kallade agentlagen, ett av de tydligaste uttrycken för repressionen mot det oberoende civila samhället i Ryssland. Under kampanjslogon "Stoppa stämpeln!" har vi genomfört aktioner

Rysk november

Våren 2021 publicerade vi i samarbete med bokförlaget Ruin den samhällspolitiska reseskildringen *Rysk november* författad av Tobias Ljungvall. Här beskrivs möten med företrädare för civilsamhället i Murmansklandet och ryska Karelen. Boken beviljades senare distributionsstöd av Statens kulturråd och finns därför på ett större antal bibliotek runtom i landet.

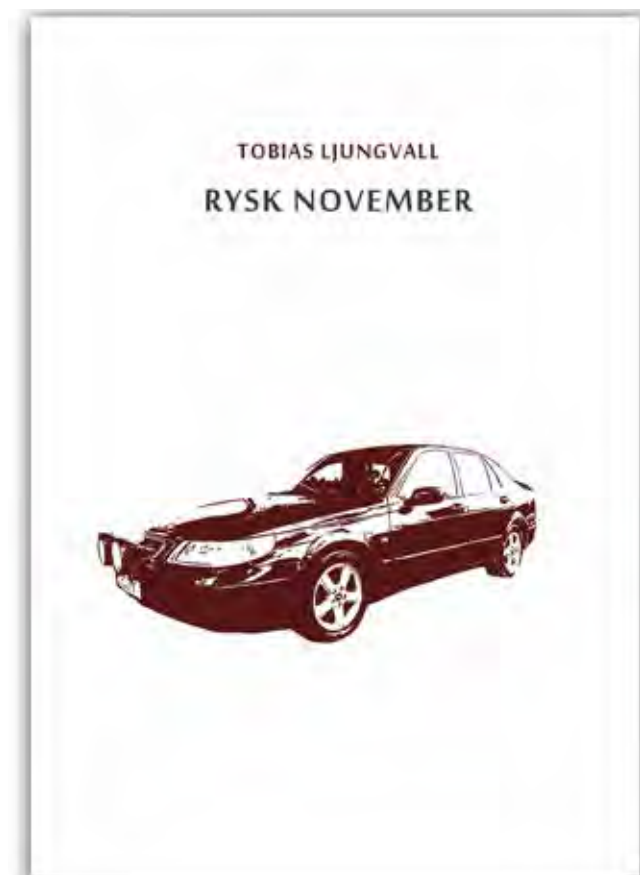
En recension i Västerbottens-Kuriren beskrev den som "en stark gräsrotsskildring". Även en recension i den norska tidskriften Nordisk Østforum beskriver *Rysk november* som välskriven och intressant med goda litterära kvalitéer.

Förtrycket och repressionen i Belarus

Vi har på många olika sätt uppmärksammat och protesterat mot förtrycket och repressionen i Belarus, och samtidigt manat till solidaritetsaktioner till stöd för repressionens offer. Det har skett genom flera manifestationer – bland annat på Sergels torg i Stockholm ett år efter presidentvalet i augusti 2020 – och andra aktioner, samt i samband med medverkan i massmedier och på seminarier.

#FreeViasna

Tillsammans med en lång rad internationella organisationer inledde vi i september en solidaritetskampanj under

rubriken #FreeViasna till stöd för våra fängslade kollegor i den belarusiska människorättsorganisationen Vjasna.

Inom ramen för kampanjen vänder vi oss också till politiker med uppmaning om att agera för ett frisläppande av Vjasnas medlemmar och alla andra politiska fångar i Belarus.

Ishockey-VM

Vi fortsatte under början av året att protestera mot att Belarus skulle arrangera ishockey-VM under våren. Glädjande nog vann vi och andra kritiker gehör för våra åsikter och Belarus framtogs värdskapet för mästerskapet.

Svenskt bistånd till statliga aktörer

Frågan om svenskt bistånd till statliga aktörer i Belarus uppmärksammades i samband med att vi publicerade en granskande rapport på detta tema under våren. Vi deltog också i debatten kring det närbesläktade svenska stödet via Exportkreditnämnden (EKN) till statliga belarusiska energibolag, och kritiserade såväl EKN:s som regeringens agerande, bland annat i en intervju för TV4:s granskningsprogram Kalla Fakta.

Utöver det opinionsarbete som syns i massmedier och i samband med offentliga utåtiktade aktiviteter har vi också fört fram våra åsikter i andra sammanhang. Vi har deltagit i samråd på inbjudan av till exempel UD och även förmedlat våra synpunkter till andra aktörer som intresserat sig för människorätts-situationen i våra fokusländer. Vi har också briefat riksdagspolitiker i olika sakfrågor där de efterfrågat vår kom-

petens, och var också med om att grunda ett särskilt nätverk i riksdagen för främjande av demokrati i Belarus. Där fungerar vi främst som kunskapsresurs för riksdagsledamöter.

Östgruppen i media

Östgruppens medverkan i media har varit omfattande under 2021. I samband med händelser i regionen som lett till massmedialt intresse har vi återkommande bjudits in att kommentera, förklara och analysera det inträffade. Vår ordförande Martin Ugglar har därför frekvent varit med i såväl etermedier som tryckt och digital press.

Som exempel kan nämnas återkommande medverkan i TV4 och Expressen-TV i samband med den ryske oppositionspolitikern Aleksej Navalnyjs återkomst till Ryssland, och de protester som följde på hans fängslande.

Utvecklingen i Belarus har också vid ett flertal tillfällen lett till medverkan i massmedier. Martin var gäst i SVT:s Morgonstudion i samband med att Belarus tvingade ner ett flygplan med en eftersökt oppositionell ombord, och

även senare under året när den belarusiska regimen medvetet använde flyktingar som redskap för att straffa EU för införda sanktioner.

Martin intervjuades också många gånger av TT och tidningar för att kommentera dagsaktuella händelser, samt medverkade flera gånger i Studio Ett i Sveriges Radio.

Östgruppen som expert

Generellt kan noteras att Östgruppen idag ses som en etablerad expertröst när det gäller samhällsutvecklingen i Östeuropa. Det innebär att vi ofta efterfrågas av massmedier, men även anlitas som föreläsare och paneldeltagare i seminarier.

Martin Ugglas har exempelvis hållit föreläsningar på kurser om Ryssland och Belarus vid Stockholms universitet, och även föreläst i flera andra sammanhang, särskilt om utvecklingen i Belarus.

Vi har även fungerat som rådgivare till aktörer som bedriver verksamhet i regionen samt guidat exempelvis journalister, lärare och akademiker till kunskap och kontakter.

Vi kan också notera att ledarskribenter och debattörer allt oftare refererar till vårt material och våra publikationer. Det gäller inte minst de skrifter som vi producerar, till exempel Maria Hambergs *Agenter för förändring* om den ryska agentlagen och Martin Ugglas *Inga mer pengar till människorättsbrottslingar?* om det svenska biståndet till statliga aktörer i Belarus.

Digital brevaktion

På internationella dagen för solidaritet med Belarus 7 februari arrangerade vi en digital aktion *Skriv brev till politiska fångar*, med fokus på att stödja de fängslade belarusiska människorättsförsvararna från organisationen Vjasna. Ett sextiototal personer delade information om vår aktion och tjugo personer skrev brev och berättade om det i sina sociala mediekonton.

Demonstration på Norrmalmstorg

Tillsammans med Reportrar utan gränser genomförde vi den 12 juni på Norrmalmstorg i Stockholm en demonstration till stöd för fängslade människorättsförsvarare, politiker och journalister i Belarus. Vi uppmanade G7-ländernas ledare att under mötet i Storbritannien lyssna på Belarus opposition och alla de människorätts- och press- och yttrandefrihetsorganisationer som i snart ett års tid hade krävt ett ökat skydd av mänskliga rättigheter och rätten till fria och demokratiska val i

Belarus. Östgruppens Philipp Galtsov höll tal där han uppmanade alla att fortsätta engagera sig och visa solidaritet med den belarusiska människorättsrörelsen. Bland talarna märktes riksdagsledamöter, kända svenska journalister och representanter för det svenska civilsamhället. Cirka femtio personer deltog på demonstrationen.

Sveriges största demonstration för Belarus någonsin!

På årsdagen av presidentvalet i Belarus ordnade vi den 8 augusti en solidaritetsmanifestation för Belarus på Sergels torg i Stockholm. Nära femhundra personer deltog och bland talarna fanns Sveriges utrikesminister Ann Linde och kulturminister Amanda Lind och Östgruppens Martin Ugglå. Demonstrationen arrangerade vi tillsammans med Svenska PEN, Reportrar utan gränser, Journalistförbundet, Olof Palmes Internationella Centrum, Sveriges författarförbund och Sveriges Belarusier. Det var den största demonstrationen för Belarus i Sveriges historia.

Nystart för ostgruppen.se

I september lanserade Östgruppen en ny hemsida med nytt innehåll och förnyad design. Menyn är något enklare än vad den var på tidigare hemsida och det är lättare att navigera. Vid årets slut återstod ännu visst arbete för att få allt på plats, bland annat sidor med landinformation som inte var klara.

Östgruppens nya hemsida har lyft Östgruppens digitala profil och närvaro på internet och fortsatt fungera som ett nav i vårt utåtriktade arbete.

Månadens MR-försvare

Under året kunde man på ostgruppen.se stifta bekantskap med Månadens människorättsförsvare. Sex olika personer berättade här om hur det kom sig att de började arbeta för mänskliga rättigheter, vad som driver dem och vilka hoppande tendenser de ser i sina samhällen.

Från Ryssland var det Semjon Simonov i Sotji, Stanislav Andrejtjuk från organisationen Golos och Natalja Zvjagina från Amnesty; från Belarus var det Aleh Hulak från Belarusiska Helsingforskommittén; och från Ukraina var det människorättsadvokaten Jevhenija Zakrevska samt Aljona Lunjova från organisationen Zmina.

Sociala medier

Under 2021 har vi fortsatt vårt arbete med Facebook, Twitter, Instagram och Youtube. Till vår Facebooksida anslöt sig under året omkring trehundra följare till de tvåtusen vi hade dessförinnan. Bland dessa märks journalister, riks- och EU-politiker, statstjänstemän, akademiker och representanter för andra civilsamhällsorganisationer.

Forum Civ, ABF, Olof Palmes Internationella Centrum, Union to Union, Reportrar utan Gränser och andra har fortsatt att dela våra inlägg och citera oss i sina sociala mediekkanaler. Dock minskade antalet personer som nåddes av våra inlägg och annonser jämfört med året innan med hälften, till knappt fyrtiofemtusen personer.

Samtidigt mer än fördubblades antalet visningar av våra Twitterinlägg till över tvåhundra tusen. Även här märks bland våra följare kända svenska journalister, beslutsfattare inom EU, och internationella människorättsorganisationer som FIDH och IPHR.

Vårt Instagramkonto har drygt 250 följare bland vilka märks journalister, civilsamhällsorganisationer, svenska EU-politiker, advokater och influerare. Östgruppens Youtubekanal hade över tvåusen visningar under 2021. Vår film *Utländsk agent* som handlade om den ryska så kallade agentlagen stod för över trehundra av dem.

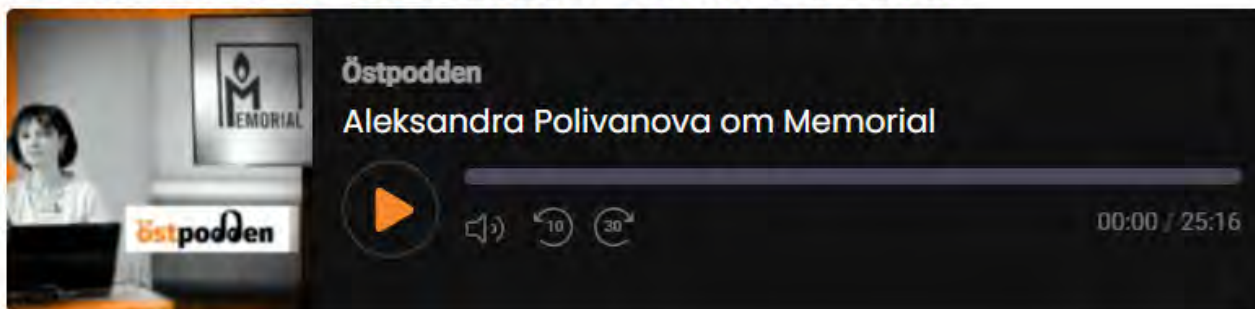
Östpodden och iöst.nu

Med nyhetssidan iöst.nu fortsatte vi att rapportera om och kommentera händelseutvecklingen i Ryssland och Belarus samt i mindre utsträckning även Ukraina. Publiceringarna på sidan bygger på ett urval och bearbetning av rapportering på främst ryskspråkiga oberoende medias webbsajter. På så vis tillgängliggör vi våra frågor för en svensk publik.

Ämnen som stack ut under 2021 var den belarusisk-polska migrantkrisen, parlamentsvalet i Ryssland samt den stigande spänningen kring Ukraina som föregick krigsutbrottet i februari 2022. Under året publicerades nästan 300 texter och det totala antalet sidvisningar var närmare trettiotusen. Det var mindre visningar än rekordåret 2020 med sina dramatiska valprotester i Belarus, men ändå mer än vanligt.

Under året fortsatte vi även med Östpodden, där 13 nya avsnitt tillkom. Formatet är enkelt med halvtimmeslånga samtal. En del av samtalen är på engelska och andra på svenska. Störst intresse har avsnittet med den kontroversielle tidigare Moskvaambassadören Sven Hirdman väckt, men även i övrigt har podden haft ganska bra genomslag med hundratals lyssningar på varje avsnitt. Östpodden publiceras förutom på iöst.nu även på de vanligaste poddplattformarna.

Aleksandra Polivanova om Memorial

En av Rysslands äldsta och viktigaste människorättsorganisationer hotas nu av tvångslikvidering. Östpodden har återigen träffat Aleksandra Polivanova och frågat vad det är som händer.

Under 2021 har vi fortsatt att arbeta digitalt och genomfört digitala seminarier samt även producerat kortare filmer. Samtliga seminarier från Östgruppens medverkan på Globala Torget finns att se på Youtube, där även seminarierna från Östdagarna finns att tillgå.

De filmer vi producerat har varit av olika slag. I samband med att Tobias Ljungvalls bok *Rysk november* publicerades spelade vi in ett bokprat där boken presenterades. I samband med Pressfrihetens dag uppmärksammade vi oberoende journalistik i Norra Kaukasus genom en intervju med Zakir Magomedov, journalist vid Kavkaz Realii.

Situationen för föreningsfrihet i Ryssland uppmärksammades med den lite längre filmen *Utländsk agent* i vilken människorättsadvokaten Marina Agaltsova från MR-centret Memorial, konstnären Darja Apachontjitj samt Polina Filippova från Sacharovcentret i Moskva medverkade.

Vi gjorde ytterligare två längre intervjuer, en om mötesfrihet i Ryssland med en av grundarna till OVD-Info, Grigorij Ochotin, och en om extremism och missbruk av extremismlagen i Ryssland med Aleksandr Verchovskij från SOVA-centret.

Under året kunde vi notera att kortare klipp fick större genomslag bland våra tittare. Bland de vi gjorde finns en intervju om politiska fångar i Belarus med Pavel Sapelka. Han är jurist på människorättsorganisationen Vjasna där sju medlemmar är frihetsberövade.

Vi producerade även tre kortare klipp där människorättsförsvarare och journalister ombads att svara på frågan hur deras människorättsengagemang började. Dessa var Olga Romanova som är journalist och ordförande för organisationen Ryssland bakom galler, Aleh Ahejeu från Belarusiska journalistförbundet och Natallja Satsunkevity från Vjasna.

I år var det 30 år sedan Sovjetunionens fall, vilket vi uppmärksammade genom våra Östdagar under rubriken *Mänskliga rättigheter 30 år efter Sovjetunionens fall*. Evenemanget pågick under tre dagar och gäster från Ryssland, Belarus och Ukraina medverkade. Det var första gången som vi gjorde ett större evenemang som inkluderade samtliga tre av våra fokusländer, något som mottogs positivt av besökarna.

Det var ett fullspäckat program som inleddes med en invigningskväll på galleri Index. Under invigningskvällen med temat *Identitet och självbild 30 år efter Sovjetunionens fall* medverkade journalisten Malcolm Dixelius, Per-Anders Rudling, docent i historia, Lesia Rudnik från Sveriges Belarusier och skribenten Katerina Zolotova.

Evenemanget var välbesökt med ett sextiotal besökare och avslutades med musik och mingel. Invigningskvällen följdes av två heldagar på Ersta konferens i Stockholm. Den första dagen stod föreningsfrihet i fokus bland annat genom seminariet *Ryssland: Agentlagen – trycket mot det civila samhället trappas upp* med Anna Sevortian från EU-Russia Civil Society Forum och Olga Romanova från människorättsorganisationen Ryssland bakom galler.

Därpå följde *Belarus: Ett civilsamhälle i spillror* med Volha Smoljanka från människorättsorganisationen Lawtrend, Natallja Satsunkevity från Vjasna och Aleh Ahejeu från det belarusiska journa-

listförbundet. Föreningsfriheten behandlades även i ett gemensamt seminarium för Ryssland och Belarus: *Ryssland och Belarus: demokratisering utifrån? – Om utmaningarna för civilsamhälle och opposition i exil*.

I seminariet medverkade Natallja Satsunkevity och Anna Sevortian samt Franak Vjatjorka som är rådgivare åt Svjatlana Tsichanouskaja och Anastasija Sergejeva från Free Russia Association. Dagen avslutades med ett panelsamtal med fokus på mobilisering för demokrati. I samtalet medverkade bland andra Martin Ugglå, Palmecentrets generalsekreterare Anna Sundström, riksdagsledamot Kerstin Lundgren(C) och två handläggare från Utrikesdepartementet.

Östdagarnas sista dag inleddes med fokus på Ukraina. Aljona Lunjova från människorättscentret Zmina och människorättsadvokaten Lilja Gimedzji

medverkade i *Hotspot Krim och Donbass*. Därefter riktades fokus mot den samhällsutveckling som skett genom seminariet *Media och politik i konfliktens skugga* med Katerina Sergatskova från medieplattformen Zaborona.

Dagen fortsatte med fokus på pressfrihetsfrågor genom *Belarus: oberoende medier under attack* med Aleh Ahejeu och Sveriges Radios Moskvakorrespondent Johanna Melén. Därpå följde *Ryssland: att utmana statens propaganda* med Sergej Smirnov från ryska Mediazona och Olga Romanova.

Årets Östdagar bjöd på viktiga samtal och en mötesplats mellan det belarusiska, ryska, ukrainska och svenska civilsamhället. Evenemanget genomfördes som ett hybridevent, där vissa av deltagarna närvarade via länk. Tack vare dessa tekniska lösningar kunde vi bjuda in gäster som inte hade möjlighet att resa till Sverige, vilket berikade programmet. Även ur en miljöaspekt är ett hybridevent att föredra.

Östdagarna avslutades med en solidaritetskväll för Belarus på galleri Index och ett samtal mellan Natallja Satsunkevityj, Aleh Ahejeu, och Dimitri Vasserman från Belarus folkambasad i Sverige. Kvällen fortsatte med att konstnären Ludmila Christeseva och aktivisten "Madame Zhu Zhu" presenterade konstinstallationen *Rödvit byk* och avslutades med mingel och live-musik av bandet Karma Look.

De gäster som fanns på plats intervjuades av bland annat journalister från Sveriges Radio och fick tillfälle att möta svenska representanter från civilsamhället, utrikesdepartementet och riksdagen. Amnestypress fanns även på plats under delar av Östdagarna och publicerade en artikel om evenemangets innehåll på sin hemsida.

Littfest i Umeå

Under 2021 vidgade Globala Torget sin verksamhet och närvarade under Littfest, Sveriges största litteraturfestival som arrangerats i Umeå sedan 2007. Till följd av rådande pandemi-läge i mars 2021 gjordes festivalen om till en digital direktsändning.

Östgruppens Tobias Ljungvall medverkade i två av Globala Torgets programpunkter inom blocket *Varning! Frihet i fara!* Det var - *Samtetsdiktaturen Ryssland* tillsammans med journalisten Anna-Lena Laurén och ett avslutande samtal med Palmecentrets Anna Sundström och riksdagsledamoten Annikka Strandhäll (S).

Även om årets evenemang genomfördes digitalt ser vi mycket positivt på att geografiskt vidga vår informationsverksamhet. Förhoppningsvis kan medverkan vid Littfest bli ett återkommande inslag i vårt arbete.

Bokmässan i Göteborg

I samband med Bokmässan i Göteborg i slutet av september arrangerade Globala Torget ett program på Världskulturmuseet i Göteborg. Det var ett hybridevenemang och Östgruppen medverkade digitalt från en nybyggd studio i Solidaritetshuset i Stockholm.

Under två dagar arrangerade Östgruppen fyra seminarier, varav två vardera fokuserade på den rådande situationen i Ryssland respektive Belarus. Feministen och den politiska aktivisten Julia Mickiewicz medverkade i seminarierna *Kvinnor inom den belarusiska demokrätirörelsen* och *Går Belarus mot demokrati?*.

Situationen för civilsamhället och oppositionella i Ryssland lyftes genom *Vad innebär den ryska agentlagen för demokrätirörelsens framtid* med Pavel Tjikov från människorättsorganisationen Agora och *Civilsamhällets roll inför det ryska parlamentsvalet* med Stanislav Andrejtjuk från valobservatörsgruppen Golos. Seminarierna mottogs väl av publiken trots vissa tekniska problem och ett trettiotal personer följde sändningarna live via Facebook och Youtube.

Tobias Ljungvall, Martin Ugglå, Dmitri Vasserman och Lana Willebrand

Belarus inför frihetsdagen

Belarus inför frihetsdagen var ett onlineseminarium på ABF 22 mars i samarrangemang med bland annat det svenska Osse-nätverket.

I det digitala studiosamtalet medverkade Volha Kavalkova från den belarusiska oppositionens koordineringsråd, Lana Willebrand från Union to Union, Dmitri Vasserman, Belarus folkambassad, Harry Hummel, Nederländernas Helsingforskommitté och Martin Ugglå från Östgruppen. Cirka sjuttio personer tittade live via Facebook och ungefär lika många såg samtalet i efterhand på Youtube.

Rättstatsuppbyggnad och antikorrupsionsreformer i Ukraina

Onlineseminariet *Rättstatsuppbyggnad och antikorrupsionsreformer i Ukraina* ägde rum 21 maj. Sedan 2014 har det pågått en reformprocess i Ukraina som särskilt fokuserat på antikorrupsionssatsningar. Panelister var Tetijana Sjevtjuk från det ukrain-

ska Center mot korrupsion, Chrystyna Parandii från Svenska Ambassaden i Ukraina, riksdagsledamöterna Lars Thomsson (C) och Maria Nilsson (L). Moderator var Östgruppens Tobias Ljungvall. Seminariet hade drygt 40 åhörare live och ungefär det dubbla i efterhand.

Tetijana Sjevtjuk, Center mot korrupsion

Seminarium på världsmiljödagen

Defend the environment – support the civil society var ett onlineseminarium som vi arrangerade den 4 juni för att uppmärksamma Världsmiljödagen. Tema var miljöförsvarens möjligheter att verka i Belarus och Ryssland. Panelister denna gång var Irina Suchij från den belarusiska miljöorganisationen Ekodom och Vitalij Servetnik från ryska Jordens Vänner. Moderator var Östgruppens Åsa Ohlsson. Dryga femtio personer tittade live under seminariet och många ställde frågor.

Olga Karatj, Our house

Belarus - skärpt läge

Seminariet *Belarus - skärpt läge* genomfördes 20 september i samarbete med bland annat Palmecentret och Osse-nätverket. Samtalsledare var Maria Persson Löfgren, Sveriges radio. I panelen fanns Olga Karatj från belarusiska människorättscentret Nasj dom, Björn Linderfalk från Utrikesdepartementet, Stefan Ingvarsson från Kompetenscentrum för Östeuropa och Martin Ugglå.

Trettiofem åhörare närvarade på det fysiska seminariet och hundratals följde onlinesändningen via ABF Stockholms och Östgruppens Facebooksidor. Därefter hölls ett knappt timslångt möte mellan Olga Karatj och ett tiotal representanter för arrangörerna om fortsatta kontakter och stöd från Sverige till oppositionen i Belarus.

Under det första halvåret 2021 genomförde Östgruppen tillsammans med den ryska människorättsorganisationen Memorial pilotprojektet *Podcasting for Democracy*. Det hade en budget på 100 000 kronor och finansierades av Svenska Institutet.

Målen i projektet var att förbättra Memorials podcastsändningar, nå ut till en bredare publik och modernisera organisationens mediaaktivitet. En serie utbildningar genomfördes av Memorials projektgrupp i hur man producerar podcasts. Inga möten kunde ske fysiskt så alla utbildningstillfällen blev digitala. Ett nytt poddavsnitt i serien Shards producerades inom ramen för projektet. Totalt nästan tredubblades antalet lyssningar på Memorials alla poddsändningar mellan januari och september 2021.

Insatserna inom projektet bestod av till exempel utbildning i podcastproduktion, betald marknadsföring, ny teknisk utrustning, utbildning i teknik och en undersökning om vad lyssnarna vill ha. Andra grenar av Memorial i Ryssland visade intresse för poddsändningar och förhoppningsvis kommer de att inspireras och börja göra egna poddar med hjälp av projektgruppens nyvunna expertis.

Poddsändningar är gratis och ännu fria från statliga restriktioner. Det är därför ett effektivt verktyg för att sprida information som annars sällan når ut till befolkningen om till exempel politisk repression och mänskliga rättigheter.

I månadsskiftet oktober-november genomförde Östgruppen en nätverksresa till Ukraina. Resan gick till Kiev samt till Kramatorsk, Slovjansk och Severodonetsk i de ukrainskkontrollerade delarna av Donetsk och Luhansk län.

Vi träffade företrädare för civilsamhällesorganisationer, i huvudsak människorättsorganisationer, men även andra som verkar mot korruption och bedriver humanitärt arbete i Ukrainas krigsdrabbade östliga delar: Center mot Korruption, Zmina, Vostok SOS, Människorättscentret DIA, Right to Protection, Centrum för Civila Rättigheter med flera.

Vi hade redan innan resan många kontakter i Ukraina – efter flera år av seminarieverksamhet med ukrainska delta-

gare – men det här var första gången kansliet i organiserad form företog en resa för att hälsa på organisationer på plats. Vårt intryck av de vi träffade var genomgående mycket gott. Alla jobbar hårt och har byggt bred kompetens under de år de har verkat. De arbetar i en komplex kontext men har nått tydliga resultat.

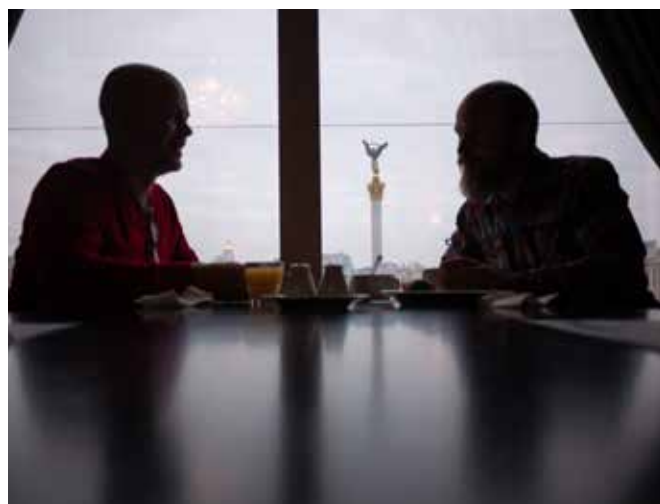
Många organisationers tillkomst leder tillbaka till Euromajdan som på många sätt kan sägas vara det ukrainska civilsamhälles nollpunkt.

I månadskiftet oktober-november blev både Kiev och de östra länen i Ukraina rödmarkerade zoner eftersom coronavirusets utbredning ökade starkt då

och vaccinationsgraden var låg. De första rapporterna om ansamling av ryska trupper på den ryska sidan av Ukrainas östra gränser började också dyka upp vid denna tid.

Resan var ett första orienterande steg på plats i Ukraina med avsikt att i nästa skede etablera ett mer långtgående samarbete med lämplig partner. Deltog gjorde Anders Mattsson, ukrainaansvarig i styrelsen och kansliets Jon Fridholm.

Föreningsarbete

Föreningens årsmöte var utlyst till den 29 april. På grund av coronapandemin och regeringens rekommendation att inte hålla årsmöten beslutade styrelsen att flytta årsmötet till den 26 augusti. Enligt stadgarna ska årsmötet hållas senast i april men styrelse och revisorer såg detta som ett fall av "force majeure".

Drygt 20 medlemmar närvarade på årsmötet och förutom att hålla de sedvanliga mötesförhandlingarna passade vi också på att fira att vår ordförande utsetts till "årets mäktigaste i biståndsdebatten 2021"!

Årsmötet antog ett handlingsprogram för de kommande årens verksamhet och beslutade om oförändrade medlemsavgifter för 2022. Därutöver behandlades ett förslag från styrelsen om att inrätta ett årligt "Östgruppspris" till den person, organisation eller företag som i Sverige föredömligt verkat för mänskliga rättigheter i öst. Förslaget antogs enhälligt och styrelsen uppdrogs att utarbeta stadgar för priset.

- Den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet och omvaldes i sin helhet.
- Följande val förrättades:
- Ordförande: Martin Ugglå (omval)
- Kassör: Kristina Jubel (omval)
- Ordinarie ledamöter: Nanna Holst, Inga Ollars, Lana Willebrand, Tariq Bacchus och Åsa Ohlsson (samtliga omval)
- Suppleanter: Anders Mattsson och Alina Abdullayeva (båda omval)
- Externa revisorer: Anders Slättås, ordinarie, och Jenny Kindvall, suppleant, båda omval och båda från JA Revision AB
- Interna revisorer: Linda Isaksson Löow, ordinarie, (omval) och Lars-Erik Öller, suppleant (nyval)
- Valberedning: Amanda Valentin och Jana Frolén (båda omval)

Efter årsmötet berättade Östgruppens Tobias Ljungvall om sin bok *Rysk november* som vi hade gett ut på Ruin förlag tidigare under året.

Styrelsen

Styrelsen har under året haft sju möten, samt ett kortare möte i samband med årsmötet. Mellan mötena har styrelsen fattat beslut via sin e-postlista. För att undvika smittspridning har mötena till största delen hållits digitalt. Liksom 2020 har arbetet under 2021 till stora delar gått ut på att anpassa verksamheten till att kunna fungera under de restriktioner som coronapandemin medfört.

Styrelsen ansvarar för föreningens verksamhet mellan årsmötena och är också formell arbetsgivare. Man fattar bland annat beslut om anställningar, budget, verksamhetsplan och bidragsansökningar samt förbereder årsmötet. Under året har flera policyer och andra styrdokument reviderats och antagits så som en ordentligt utökad miljöpolicy och en första del av en ny säkerhetshandbok.

Under hösten antogs även statuterna för det nyinrättade Östgruppspriset och styrelsen utlyste en namntävling bland medlemmarna där det vinnande förslaget blev "En fri röst – Östgruppens människorättspris".

Den 24 maj hade styrelse och personal ett gemensamt digitalt möte på temat "bättre möten". Resultatet blev ett gemensamt dokument i form av ett förslag till "samtalsriktlinjer", ett dokument som senare antogs av styrelsen.

Den 18 oktober hade styrelsen och personalen en gemensam upptaktsdag i en timmerkåta vid Äventyrsbanan i Nacka. Vi diskuterade främst kommande års verksamhetsplan, ett dokument som utvecklats mycket under senare år, men lade också fokus på att följa upp vårens diskussioner om ett bra samtalsklimat. Dessutom genomförde vi en fotoaktion för kampanjen #FreeViasna till stöd för våra fängslade kollegor i den belarusiska människorättsorganisationen Vjasna. Dagen avslutades med gemensam middag tillagad över öppen eld och bastubad vid Sandasjön.

Medlemsmöten

Under 2021 har vi också fokuserat på föreningsarbete och särskilt våra medlemmar. Vid ett digitalt medlemsmöte 13 januari deltog 25 medlemmar. Temat var situationen i Belarus. Östgruppens ordförande Martin Ugglå berättade om det. Per Bergström från bokförlaget Ramus berättade om sina kontakter med den belarusiska litteraturen och belarusiska författare under protesterna i Belarus. Han presenterade även några belarusiska böcker som översatts till svenska. Östgruppens Philipp Galtsov gjorde en workshop om hur och vad man kan skriva till en belarusisk politisk fånge. Mötet avslutades med digitalt mingel.

Den 15 april hölls också ett digitalt medlemsmöte om Nagorno-Karabach med cirka 30 deltagare. Östgruppens Maria Hamberg gav en bakgrund till konflikten och frilansjournalisten Rasmus Canbäck som just hade varit i Nagorno-Karabach och Armenien berättade om situationen på plats. Vi pratade också om vägar att engagera sig mer inom Östgruppen och vi genomförde en enkät om engagemang. Tolv personer deltog i undersökningen om vad som motiverar dem att engagera sig inom Östgruppen och vilka önskemål de har.

Ett medlemsmöte med särskilt fokus på just engagemang hölls 23 juni då Östgruppens ordförande Martin Ugglå berättade om hur han själv engagerat sig för mänskliga rättigheter och demokrati i öst. Vi pratade också om hur vi kan kanalisera engagemang och Östgruppens Philipp Galtsov gav konkreta tips. Bland annat talade han om hur viktigt det är att använda sociala medier för att sprida information och engagera andra. Vi överblickade också vad vi hade gjort hittills under året. Ett femtontal personer deltog på mötet.

På grund av problem med vår e-postlista lyckades vi inte ordna fler medlemsmöten under året men majoriteten av medlemmarna deltog i våra externa seminarier, manifestationer och andra aktiviteter. Vid årets slut hade Östgruppen 98 medlemmar.

Nyhetsbrev

Under året skickades fem nyhetsbrev ut med information om vår verksamhet och med nyheter om vad som händer i våra fokusländer.

Östgruppen har 2021 haft 13 anställda på såväl deltid som heltid. De personer som arbetat på Östgruppen är:

- **Jon Fridholm** – programansvarig Belarus, webbredaktör
- **Philipp Galtsov** – informationshandläggare, sociala medier, engagemang
- **Maria Hamberg** – programansvarig Ryssland och information
- **Louise Hilmersson** – handläggare information och Ryssland, kansliassistent
- **Paulina Kluge** – kvalitetsansvarig, programhandläggare Belarus och Ryssland
- **Tobias Ljungvall** – informationshandläggare, iöst.nu och Östpodden
- **Elin Ovesson** – informationsansvarig, Öst-TV, bokmässan
- **Jennifer Sjöo** – ekonomiansvarig, personalhandläggare
- **Natalie Sterman** – ekonomihandläggare
- **Fred Ugglä** – IT-säkerhetsansvarig, IT-tekniker
- **Martin Ugglä** – verksamhetschef
- **Sofia Ugglä** – kanslichef
- **Olga Fedorina** – medlemsansvarig, kansliassistent

Övergripande personalfrågor har skötts av en särskild arbetsgivargrupp. Där har styrelsens personalansvariga ledamöter Nanna Holst och Tariq Bacchus ingått, liksom kanslichef Sofia Ugglä och personalhandläggare Jennifer Sjöo. Östgruppen är medlem i arbetsgivarorganisationen Fremia och får därigenom ett stort stöd i arbetsgivarfrågor. Därigenom är vi också anslutna till "Kollektivavtalet för tjänstemän inom civilsamhället". Fackligt skyddsombud har under året varit Paulina Kluge.

Den utökade satsning på arbetsmiljöarbetet som inleddes 2019 har fortsatt att ge goda resultat. Bland annat avspeglas detta i den psykosociala enkät som alla anställda årligen fyller i som ger en bild av en välmående arbetsplats. Tre långtids-sjukskrivningar har gått över i två och sjukskrivningstalen har gått ner till 7 procent, från 10 procent 2020 och 16 procent 2019. Den nya arbetsmiljöhandbok som antogs under 2020 har för första året använts fullt ut, vilket påtagligt stärkt det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Även 2021 har präglats av stora anpassningar av våra arbetssätt för att minska spridningen av coronaviruset. Personalen arbetade till största delen hemifrån under året. Överlag har omställningen fungerat bra och vi har som så många andra tagit ett stort steg framåt i digitaliseringen av arbetet. Under hösten beslutade vi oss för att erbjuda möjligheten att fortsätta att arbeta på distans några dagar i veckan för de som vill.

Personalen har haft två personaldagar, i juni och december, förutom den upptakt och den temadag som genomfördes tillsammans med styrelsen, se ovan. Vid personaldagarna har vi diskuterat aktuella frågor, utvärderat verksamheten och planerat för den kommande, samt genomfört gemensamma sociala aktiviteter. I november hade vi en städ- och röjdag då vi tillsammans gjorde fint på kansliet. Personaldagen i juni genomfördes helt digitalt medan vi i december lyckades träffas på riktigt med en avslutande gemensam jultidag på restaurang precis innan restriktionerna utökades igen. Därutöver har enskilda fortbildningar anordnats på olika teman som IT-säkerhet, anti-korrupsionsarbete och miljö.

Östgruppens kansli inryms i fyra kontorsrum i Solidaritetshuset, Tegelviksgatan 40 på Söder i Stockholm. I Solidaritetshuset finns också gemensamma utrymmen och service som vi delar med andra föreningar.

Extern utvärdering

Under 2021 gjordes en extern utvärdering av Östgruppen, där föreningens interndemokrati och informationsarbete granskades.

Utvärderingen av den interna organisationsstrukturen kan ses som en uppföljning av en tidigare systemrevision från 2016, där vi bland annat uppmanades att ytterligare tydliggöra den interna beslutsstrukturen och ansvarsfördelningen.

Bland de slutsatser som utvärderaren presenterade kan nämnas att Östgruppens organisationsschema och rapporteringsordning bedömdes vara "tydlig och välanpassad", samt att det fanns stort förtroende bland personal och styrelse för att Östgruppen har "välanpassade strukturer och en god interndemokrati".

Den utvärderingsdel som rörde Östgruppens informationsarbete visade också på positiva slutsatser. Bland annat konstaterades att organisationen "når ut långt utöver sin storlek" och att "Östgruppens position som experter och breda kontaktnät på gräsrotsnivå är betydelsefullt både som komplement till mediabilden och för beslutsfattare".